

3

MODUŁ

**Wsparcie rówieśnicze a
bezdomność**

3.1 Wprowadzenie

Bezdomność to złożone zjawisko, które wpływa na życie co najmniej 700 000 osób w Unii Europejskiej. Z tą skrajną formą ubóstwa wiąże się wielkie piętno, na które nakładają się takie deficyty jak problemy ze zdrowiem psychicznym lub uzależnienie. Czy bezdomność to osobista odpowiedzialność człowieka? Czy odpowiedzialność rządów? Wielu uważa, że jest to sprawa prywatna. Ponieważ jednak wszystkie podstawowe teksty UE lub ONZ oraz większość kart konstytucyjnych państw członkowskich chronią mieszkalnictwo, a tym osobom odmawia się tego najbardziej podstawowego prawa, nikt nie może uważać bezdomności za sprawę wyłącznie prywatną.

Ten moduł posłuży wskazaniu podstawowych przyczyn bezdomności i sytuacji w tym obszarze na poziomie europejskim. Przyjrzymy się również roli wsparcia rówieśniczego w procesie zdrowienia z bezdomności.

3.2 Rezultaty edukacyjne

- Zrozumienie i omówienie głównych przyczyn bezdomności
- Zapoznanie się z sytuacją na poziomie Unii Europejskiej
- Dyskusja nad rolą rówieśników wspierających w obszarze bezdomności

3.3 Przebieg zajęć

CZAS

2,5 h

MATERIAŁY

- Curriculum Trenera
- Podręcznik Rówieśnika (w tym JCS arkusze robocze, scenariusz przypadku, samoocena)
- Artykuły papiernicze (papier w różnych rozmiarach, karton, długopisy, ołówki, markery, karteczki samoprzylepne itp.)
- Flipchart/tablica
- Prezentacje Power Point (opcjonalnie)
- Komputer (opcjonalnie)
- Projektor/TV (opcjonalnie)

ZAWARTOŚĆ TREŚCIOWA

- Curriculum Trenera, Sekcja 4: Wsparcie rówieśnicze a bezdomność
- Podręcznik Rówieśnika, Rozdział 3: Wsparcie rówieśnicze a bezdomność

OTWARCIE SESJI

por Powitanie uczestników. Próba zmiany odniesienia do tematu bezdomności z osobistego na szerszy:
To nie tylko ja, to nie tylko o mnie chodzi.

AKTYWNOŚĆ 1	Bezdomni: Burza mózgów / dyskusja grupowa
CZAS TRWANIA	40 min
DODATOWE ŹRÓDŁA	Artykuły i zdjęcia związane z bezdomnością, tj.: https://www.eurodiaconia.org/2019/09/homelessness-has-grown-in-the-europe-according-to-espns-latest-report/ https://www.amazon.com/Banksy-Change-Poster-Measures-approx/dp/B004SHZSSK
SZCZEGÓŁOWY PRZEBIEG	Celem działania jest zrozumienie działania stereotypów i uprzedzeń, mechanizmów je wspierających, a także ich konsekwencji dla życia osób bezdomnych. Chcemy również zwrócić uwagę na mniej widoczne czynniki, z którymi osoby bezdomne muszą sobie radzić, aby zdrowieć i uzyskiwać kontrolę nad własnym życiem. Uczestnicy otrzymują zdjęcia bezdomnych. Trener, na zasadzie „burzy mózgów”, prosi ich o pierwsze skojarzenia. Po krótkiej dyskusji plenarnej na temat tych skojarzeń, uczestnicy, podzieleni na grupy, proszeni są o odpowiedź na następujące pytania: • Jakie są dziś wśród ogółu społeczeństwa dominujące postawy dotyczące bezdomności? • Jak powstały te postawy? Czy są konsekwencją jakichś szczególnych procedur lub mechanizmów? Jeśli tak, czy możesz wskazać niektóre z nich? • Co takie postrzeganie może oznaczać dla życia osoby bezdomnej? Dla Twojego życia? Jak się z tym czujesz? • W jaki sposób te postawy i spostrzeżenia odnoszą się do twojego codziennego życia? Podaj przykłady z własnego doświadczenia. Czy akceptujesz to powiązanie? Na podstawie odpowiedzi trener omawia stereotypy i uprzedzenia, sposoby ich wzmacniania, ich konsekwencje oraz wykluczenie, które tworzą i wspierają. Mówi o tym, że stereotypy te można traktować jako karykatury osób, do których się odnoszą.
AKTYWNOŚĆ 2	Bezdomność a prawa człowieka
CZAS TRWANIA	30 min

DODATOWE ŹRÓDŁA	1. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka: (akcent na art. 25) 2. Europejska Karta Społeczna (akcent na art.31) 3. ONZ bezdomność a prawa człowieka 4. Deklaracja Lizbońska w sprawie Europejskiej Platformy Walki z Bezdomnością
SZCZEGÓŁOWY PRZEBIEG	Uczestnicy na zasadzie burzy mózgów, proszeni są o wyrażenie swoich przemyśleń na temat określenia „prawa osób bezdomnych”. Trener zapisuje wypowiedzi i przeprowadza krótką dyskusję nad tekstami ONZ i UE, a także tekstami konstytucyjnymi i prawnymi różnych krajów. Trener pyta uczestników, czy jako osoby bezdomne czuli się kiedykolwiek dyskryminowani i w jaki sposób. Różne odpowiedzi zapisane lub naklejone na flipcharcie stanowią podstawę do stosownej dyskusji. W oparciu o osobiste doświadczenia, historie i spostrzeżenia zostaje stworzona z udziałem uczestników prawdziwa „mapa dyskryminacji”.
ALTERNATYWY/ PODPOWIEDZI	Prawa człowieka a rzeczywistość ulicy: Niemożliwe zestawienie, trudna relacja czy puste słowa z koszmarem w tle?

AKTYWNOŚĆ 3	Moja rola jako rówieśnika wspierającego
CZAS TRWANIA	30 min
SPECJALNE MATERIAŁY	Zdjęcia znanych aktorów i aktorek w różnych filmach: • <i>James Bond</i> • <i>Erin Brockovich</i> • <i>Jack Lemmon</i>
SZCZEGÓŁOWY PRZEBIEG	Różne role: ratownik, wojownik. Aktor jako ktoś przekraczający granice, wytyczający nowe granice. Trener pyta uczestników, jak rozumieją swoją rolę i czego od niej oczekują. Trener podkreśla, że nie musimy być i nie będziemy w tych rolach idealni. Pomocna będzie charakterystyka ról z Curriculum Trenera, Sekcja 4: 1. Wzór do naśladowania/mentor 2. Przekraczanie granic 3. Indywidualizowane leczenie 4. Wsparcie społeczne 5. Rzecznictwo

**ALTERNATYWY/
PODPowiedzi**

Wybierz znane postacie ze swojego regionu czy historii, w których zbiegają się cechy osoby walczącej o sprawiedliwość i przekraczającej granice.

AKTYWNOŚĆ 4

Rówieśnik wspierający w działaniu

CZAS TRWANIA

40 min

ARKUSZ ROBOCZY

Przypadek Chloe

**SZCZEGÓŁOWY
PRZEBIEG**

Trener prosi uczestników o przeczytanie scenariusza przypadku. Trener prosi, aby na podstawie wiedzy z tego modułu uczestnicy zidentyfikowali luki związane z prawami Chloe. Jakie są możliwe naruszenia jej praw? Jaki jest sens identyfikowania ich przez rówieśnika wspierającego? W jaki sposób osoba wspierająca może zgodnie z ich doświadczeniem wzmocnić ochronę praw człowieka „w realnym życiu”? Czy osoby bezdomne mają możliwość realizacji swych praw, czy nie?

Na podstawie tych pytań uczestnicy próbują wypracować wspólne rozumienie praw człowieka i ich naruszeń. Proponują możliwe rozwiązania w sytuacjach, z którymi mogą mieć do czynienia w jako rówieśnicy wspierający, zwłaszcza w obszarze dostępu ich klientów do usług. Zastanawiają się nad ewentualnymi alternatywnymi scenariuszami w tym obszarze.

**ZAMKNIĘCIE
SESJI**

Trener prosi uczestników, aby w ciągu ostatnich 5-10 minut zastanowili się nad tym, co im zostało z tej sesji. Niech podzielą się tym, co im się najbardziej podobało, a co można by poprawić. Jeśli chcą, mogą zrobić to anonimowo, na piśmie.

3.4 Bibliografia

- Alayne M. Adams, Rushdia Ahmed, Shakil Ahmed, Sifat Shahana Yusuf, Rubana Islam, Ruman M. Zakaria Salam & Rocco Panciera, [Modelling improved efficiency in healthcare referral systems for the urban poor using a geo-referenced health facility data: the case of Sylhet City Corporation, Bangladesh](#), BMC Public Health volume 20, 2020
- [The Plan to end Homelessness, Chapter 4 Public attitudes and homelessness](#), 2018
- Leading Families Home. [The Face of Homelessness \(It Isn't What You Think\)](#), 2020.

3

MODUŁ

ARKUSZE ROBOCZE

Accommodating a travelling **life**

Przypadek Chloe

Chloe urodziła się w 1967 roku i nigdy nie знаła swoich biologicznych rodziców. Po urodzeniu trafiła do placówki opiekuńczej, w której przebywała do 13 roku życia. Nigdy nie uczęszczała do szkoły publicznej i uczyła się tylko wewnątrznie rękodzieła. W rezultacie jest analfaberką. Została adoptowana, gdy miała 13 lat, przez parę, którą opisuje jako dwoje bardzo różnych ludzi: miły ojczym i dość agresywna macocha.

Ojczym zmarł kilka lat po adopcji, więc do 25 roku życia mieszkała z macochą. Macocha miała w międzyczasie partnera, który wykorzystywał Chloe seksualnie za cichą aprobatą macochy. W wieku 25 lat Chloe poznała mężczyznę i wyszła za niego za mąż. Mąż był agresywny, uzależniający. Miała z nim 4 dzieci, które są teraz dorosłe. Teściowa wspierała rodzinę finansowo i miała znaczący wpływ na wychowanie dzieci. Nie była w dobrych stosunkach z Chloe.

Chloe pracowała tylko od czasu do czasu jako sprzątaczką. Nie mogła odejść od męża, bo bała się, że straci dzieci. Nigdy o tym nawet nie pomyślała, dopóki mąż żył. Kiedy umarł, opuściła dom zostawiając dzieci z teściową. Najmłodsze uczęszczało już wtedy do gimnazjum (13 lat). Pomyślała, że będzie im lepiej z teściową.

Aby przeżyć, przez kolejne osiem lat pracowała jako prostytutka do czasu, kiedy weszła w związek z nowym partnerem. Mężczyzna również okazał się kontrolujący i agresywny. W końcu Chloe go opuściła, decydując się zamieszkać na ulicy. Nie chciała wracać do swojej poprzedniej pracy jako prostytutka. Na ulicy nawiązała kontakt z sąsiadką karmiącą bezdomne koty w pobliżu jej dawnego domu. Sąsiadka pomogła jej znaleźć drogę do schroniska dla bezdomnych, i nadal pozostaje z Chloe w kontakcie. Chloe jest towarzyską i ogólnie pogodną pomimo długiej historii przemocy jej kosztem. Miewa chwile wycofania, ale wychodzi z nich. Dziś mieszka wreszcie w placówce dla osób bezdomnych i jej proces zdrowienia może się w końcu rozpocząć.

Chloe uważa, że jej główną potrzebą jest znalezienie domu i zarabianie na życie w sposób, którego dzieci nie będą się wstydzić. Jako analfaberką będzie potrzebować wsparcia, aby spełnić wszystkie biurokratyczne warunki dostępu do podstawowych usług (odnowienie dowodu tożsamości, pokrycie zaległości podatkowych itp.). Analfabetyzm ogranicza również obszary, w których mogłaby pracować. Nie chce już zarabiać jako prostytutka, ale znalezienie pracy, która zapewni jej wystarczający dochód, jest nie lada wyzwaniem.

Po tak długim okresie radzenia sobie samodzielnie nauczyła się sposobów na przetrwanie. Wydaje się, że jest gotowa zrobić wszystko, co trzeba, ale przed nią jeszcze długa droga. Całe jej środowisko wsparcia jest związane z jej przeszłością jako prostytutki. Relacje z dziećmi są kruche. Przez lata była od nich daleko, głównie dlatego, że się jej wstydziły. Macocha zmarła w domu opieki. Chloe nigdy nie spotkała swoich biologicznych rodziców.

Pytania do refleksji

1. Jakiego rodzaju pomocy profesjonalnej potrzebuje Chloe?
2. Jakie, Twoim zdaniem, usługi należy wprowadzić, aby pomóc Chloe poradzić sobie z problemami i uruchomić proces zdrowienia?
3. Jakie osoby byłyby kluczowe dla interwencji?
4. Jaka mogłaby być Twoja rola jako rówieśnika wspierającego? Jak może pomóc wsparcie rówieśnicze?

3

Koniec modułu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

